Khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số: Cơ hội đột phá phát triển kinh tế và cải thiện chất lượng cuộc sống người dân

Phát biểu tại Hội nghị chuyên đề "Quốc hội số và ứng dụng công nghệ trí tuệ nhân tạo trong chuyển đổi số của Quốc hội" ngày 19/3/2025, Bộ trưởng Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN) Nguyễn Mạnh Hùng nhấn mạnh, việc phát triển khoa học, công nghệ và chuyển đổi số là cơ hội lớn để Việt Nam không chỉ bứt phá về kinh tế mà còn cải cách toàn diện các ngành nghề và cải thiện chất lượng cuộc sống cho người dân.

Theo Bộ trưởng, mục tiêu của Việt Nam không chỉ là phát triển công nghệ mà còn là làm chủ và ứng dụng các công nghệ tiên tiến của thế giới trong các lĩnh vực chiến lược. Điều này sẽ giúp tạo ra nền tảng vững chắc cho sự phát triển bền vững và cạnh tranh trong tương lai.

Động lực phát triển trong thời đại 4.0

Tại Hội nghị, Bộ trưởng Nguyễn Mạnh Hùng đã chia sẻ những điểm nổi bật trong Nghị quyết số 57-NQ/TW của Bộ Chính trị, liên quan đến đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia, đồng thời đưa ra các khuyến nghị cho Quốc hội trong việc xây dựng và phát triển Quốc hội số.

Bộ trưởng cho rằng, khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số chính là những động lực quan trọng giúp Việt Nam phát triển vượt bậc trong thời đại 4.0. Trong bối cảnh nền kinh tế thế giới đang chuyển mình nhanh chóng với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ, Việt Nam không thể đứng ngoài cuộc. Việc thúc đẩy phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số là yêu cầu cấp thiết để Việt Nam có thể nâng cao năng lực cạnh tranh, không chỉ ở khu vực mà còn trên toàn cầu.

Bộ trưởng Bộ KH&CN Nguyễn Mạnh Hùng phát biểu tại Hội nghị.

KH&CN là nền tảng, tạo ra tri thức và công cụ, trong khi đổi mới sáng tạo đóng vai trò cầu nối, chuyển hóa những tri thức và công cụ đó thành các sản phẩm và giải pháp thực tiễn có giá trị. Chuyển đổi số, với sứ mệnh tạo ra môi trường và công cụ để nhanh chóng hiện thực hóa các ý tưởng, sẽ thúc đẩy sự phát triển của nền kinh tế - xã hội. Bộ trưởng đặc biệt nhấn mạnh, ba yếu tố này phải gắn kết chặt chẽ và tạo ra một hệ sinh thái phát triển đồng bộ, giúp Việt Nam không chỉ đáp ứng nhu cầu trong nước mà còn từng bước khẳng định vị thế trên trường quốc tế thông qua xuất khẩu công nghệ, đổi mới sáng tạo và sản phẩm khoa học.

Theo Bộ trưởng Nguyễn Mạnh Hùng, việc phát triển các ngành công nghệ chiến lược như trí tuệ nhân tạo (AI), công nghệ sinh học và năng lượng tái tạo không chỉ có ý nghĩa quan trọng đối với sự phát triển bền vững của Việt Nam mà còn là cơ hội để Việt Nam khẳng định vị thế trên bản đồ KH&CN toàn cầu. Điều này không chỉ tạo ra giá trị gia tăng cho nền kinh tế mà còn giúp Việt Nam vượt qua bẫy thu nhập trung bình và hướng đến mục tiêu trở thành quốc gia thu nhập cao.

Bộ trưởng đưa ra ví dụ về "Quốc hội số", mô hình quản trị hiện đại dựa trên các ứng dụng công nghệ số, AI và dữ liệu lớn, giúp Quốc hội hoạt động minh bạch, hiệu quả và dễ dàng tiếp cận hơn. Quốc hội số sẽ không chỉ giúp cải thiện hiệu quả công việc của các đại biểu mà còn nâng cao sự tham gia của công dân vào các quyết định chính trị, tạo ra nền tảng quản trị quốc gia minh bạch, hiệu quả và thân thiện hơn với người dân.

Bộ trưởng nhấn mạnh, đây là bước đi tất yếu trong quá trình chuyển đổi số quốc gia, giúp Việt Nam bắt kịp kỷ nguyên số và xây dựng một hệ thống quản trị linh hoạt, thông minh. Để xây dựng Quốc hội số thành công, cần một chiến lược dài hạn, quy tắc quản lý chặt chẽ, quy định bảo mật thông tin và đảm bảo quyền tiếp cận cho mọi công dân.

Đưa thể chế pháp lý thành lợi thế phát triển

Nghị quyết số 57-NQ/TW đặt mục tiêu đến năm 2030, khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số giúp Việt Nam trở thành nước thuộc nhóm đầu trong số các nước có thu nhập trung bình cao. Trình độ công nghệ, đổi mới sáng tạo của các doanh nghiệp đạt mức trung bình thế giới. Một số lĩnh vực KH&CN đạt trình độ thế giới.

Cụ thể, với chuyển đổi số chúng ta đặt mục tiêu thuộc nhóm 3 Đông Nam Á, top 50 thế giới, công nghệ AI và một số lĩnh vực công nghiệp công nghệ số thuộc nhóm 3 Đông Nam Á, 5 doanh nghiệp công nghệ số ngang tầm các nước tiên tiến. Hoàn thành việc xây dựng đô thị thông minh thuộc các thành phố trực thuộc Trung ương. Thu hút thêm 3 Big Tech đặt trụ sở, đầu tư, nghiên cứu phát triển tại nước ta. Việt Nam thành điểm sáng về khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số.

Toàn cảnh Hội nghị Quốc hội số và ứng dụng công nghệ AI trong chuyển đổi số của Quốc hội.

Bộ trưởng cho biết, cần thực hiện quản lý nhà nước từ Trung ương đến địa phương trong môi trường số, xây dựng, kết nối và chia sẻ đồng bộ cơ sở dữ liệu quốc gia, ngành, vùng, địa phương, sàn giao dịch dữ liệu, Chính phủ số, kinh tế số, xã hội số, công dân số, và công nghiệp văn hóa số đạt chuẩn quốc tế. Mục tiêu là vươn lên nhóm đầu thế giới về an ninh và an toàn không gian mạng cũng như dữ liệu.

Để thực hiện Nghị quyết số 57-NQ/TW, Bộ trưởng đã chỉ ra các nhiệm vụ và giải pháp cụ thể, bao gồm nâng cao nhận thức, đột phá về đổi mới tư duy, và quyết tâm chính trị mạnh mẽ. Bộ trưởng cho rằng, người đứng đầu trực tiếp phụ trách khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số cần coi đây là nhiệm vụ thường xuyên của các tổ chức. Kết quả phát triển trong các lĩnh vực này sẽ là tiêu chí đánh giá cán bộ, đồng thời cần bố trí phù hợp số lượng cán bộ chuyên môn về khoa học kỹ thuật và chuyển đổi số trong cấp ủy.

Đối với công tác tuyên truyền, giáo dục, Bộ trưởng cho rằng, cần thực hiện phong trào học tập số, bình dân học vụ số, phong trào khởi nghiệp sáng tạo; nêu cao tinh thần tự chủ, tự tin, tự lực, tự cường, tự hào dân tộc…

Trong bài phát biểu, Bộ trưởng không chỉ đưa ra những phân tích về vai trò của KH&CN, mà còn chỉ rõ rằng thể chế là yếu tố quyết định sự thành công của quá trình phát triển này. Dù KH&CN có tiềm năng lớn, nếu không có một thể chế thuận lợi, các nghiên cứu và sáng kiến sẽ không thể được triển khai hiệu quả. Bộ trưởng cho rằng, hiện tại, thể chế vẫn đang là “điểm nghẽn của điểm nghẽn”, nhưng với các cải cách mạnh mẽ, thể chế có thể trở thành một lợi thế cạnh tranh quan trọng. Bộ trưởng đề xuất, việc cải cách thể chế

là yêu cầu cấp thiết, từ việc đơn giản hóa thủ tục hành chính đến việc tạo ra cơ chế tài chính linh hoạt để khuyến khích các nghiên cứu, sáng kiến công nghệ.

Đặc biệt, cần thí điểm cái mới để nhân rộng; đồng thời chấp nhận rủi ro, đầu tư mạo hiểm, độ trễ trong nghiên cứu khoa học, phát triển công nghệ, đổi mới sáng tạo, sandbox; quỹ đầu tư mạo hiểm cho khởi nghiệp sáng tạo, ươm tạo công nghệ và chuyển đổi số, thì cơ chế là chấp nhận "có cái được, có cái mất". Cùng với đó, cần tiếp tục thu hút có hiệu quả mọi nguồn lực đầu tư cho khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số. Ngân sách cho nghiên cứu khoa học, công nghệ thực hiện theo cơ chế Quỹ, bảo đảm chi tiêu tập trung, có trọng tâm, trọng điểm…

Tinh thần của Nghị quyết số 57-NQ/TW là "quản lý theo mục tiêu, không quản lý theo cách làm, là trao quyền tự chủ và trách nhiệm cho người làm, chấp nhận rủi ro và đánh giá dựa trên hiệu quả tổng thể, là người làm được hưởng lợi từ thành quả lao động và sáng tạo", Bộ trưởng nhấn mạnh.

Để đạt được những mục tiêu này cần tập trung vào 5 nguyên tắc chính: Lượng hóa nhiệm vụ thành mục tiêu và chỉ tiêu cụ thể; Giao nhiệm vụ cho người đứng đầu trực tiếp chỉ đạo; Phân bổ nguồn lực hợp lý để triển khai các nhiệm vụ; Xây dựng công cụ đo lường kết quả thực hiện trực tuyến theo quý/năm và định kỳ đánh giá, công khai kết quả; và Kết quả thực hiện sẽ là cơ sở để đánh giá mức độ hoàn thành nhiệm vụ, đặc biệt là đối với người đứng đầu.

Bộ trưởng khẳng định, với sự quyết tâm chính trị mạnh mẽ cùng sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan nhà nước, viện nghiên cứu, doanh nghiệp và người dân Việt Nam hoàn toàn có thể trở thành quốc gia dẫn đầu về khoa học, công nghệ và chuyển đổi số trong tương lai.

Nguồn: Bộ Khoa học và Công nghệ (MOST).